

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

معاونت پژوهش و آموزش

مرکز مطالعات فرهنگی بین المللی

جریان‌شناسی گروه‌های سلفی، جهادی و تکفیری

دکتر عبدالله علی حاشی

علی‌بخشی، عبدالله (۱۳۴۰ -
 جریان‌شناسی گروه‌های سلفی، جهادی و تکفیری/ عبدالله
 علی‌بخشی: [به سفارش] سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
 معاونت پژوهشی و آموزشی، مرکز مطالعات فرهنگی بین‌المللی،
 تهران: انتشارات بین‌المللی الهدی، ۱۳۹۴.
 ۳۰۰ ص: مصور، جدول.
 ۹۷۸-۹۶۴-۴۳۹-۶۵۰۰۲
 قنیا
 داعش
 سلفیه
 سلفیه -- عقاید
 اسلام -- تجدید حیات فکری
 سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مرکز مطالعات فرهنگی و
 بین‌المللی
 موسسه الهدی
 ۱۳۹۴ ج ۴، ۷۷۳ ع/ ۷۵ BP۲۰۷/۵
 ۲۹۷/۴۱۶
 ۳۹۶۱۲۳۵

سرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور
 مشخصات نشر
 مشخصات ظاهری
 شابک
 وضعیت فهرست نویسی
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 شناسه افزوده
 شناسه افزوده
 رده بندی کنگره
 رده بندی دیویی
 شماره کتابشناسی ملی

جریان‌شناسی گروه‌های سلفی، جهادی و تکفیری

نویسنده: دکتر عبدالله علی‌بخشی
 ناشر: گروه انتشاراتی بین‌المللی الهدی
 نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴ هـ . ش
 شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۳۹-۶۵۰۰۲
 نشانی: تهران، خیابان سید لوائی (فرمانیه)
 شماره ۱۶۴
 صندوق پستی: ۴۳۶۳ - ۱۴۱۵۵
 تلفن: ۲۲۲۰۶۷۱۴ - ۲۲۲۱۱۲۱۱ - ۰۲۱
 فاکس: ۲۲۲۰۶۷۱۳

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مطالب ارائه شده در این مجموعه نظرات پدید آورنده اثر است و لزوماً نظر
 سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به شمار نمی‌آید.

مرکز مطالعات فرهنگی - بین‌المللی
 سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
 Center for International Cultural Studies
 Islamic Cultural Relations Organization
 Tel: +98 21 88153338
 Email: C.C.I.S @ icro.ir

گروه انتشاراتی بین‌المللی الهدی
 Alhoda International Publishing Group
 مجموعه الهدی للنشر والتوزيع الدولي
 Tehran - P.O.Box: 14155-4363
 www.alhodagroup.ir
 Tel: +98 21 22211211 - 22206714

فهرست مطالب

۷.....	پیشگفتار.....
۹.....	مقدمه.....
۱۳.....	تاریخ شکل‌گیری سلفیت.....
۱۶.....	مذاهب‌های شکل‌گیری سلفیت.....
۱۸.....	زائده و خاستگاه جریان‌های سلفی.....
۲۳.....	مفهوم سلفیت.....
۲۸.....	اصول و مبانی مشترک گروه‌ها و شخصیت‌های سلفی.....
۳۶.....	عوامل گوناگونی سلفی‌گری.....
۴۱.....	جریان‌ها و گرایش‌های مختلف سلفی.....
۴۴.....	الف: سلفیت تبلیغی (وهابیت).....
۵۸.....	ب: سلفیت دیوبندی.....
۶۸.....	گروه‌ها و جریانات برآمده از مکتب دیوبندی.....
۸۳.....	ج: سلفیت اخوانی.....
۱۰۶.....	د: گروه‌های جهادی (سلفیت جهادی).....
۱۳۱.....	شکل‌گیری گروه تروریستی القاعده.....
۱۳۵.....	شکل‌گیری گروه‌های تکفیری.....
۱۴۰.....	ورود ابومصعب زرقاوی به عراق.....
۱۴۸.....	شکل‌گیری گروه تکفیری دولت اسلامی عراق (داع).....
۱۵۱.....	شرح بیرق سیاه دولت اسلامی عراق.....
۱۵۲.....	انتصاب ابوبکر البغدادی.....

۱۵۳.....	شرح حال ابوبکر البغدادی.....
۱۵۵.....	بحران سوریه و نقش آن در به وجود آمدن داعش.....
۱۵۷.....	شکل گیری گروه جبهة النصرة لاهل الشام.....
۱۵۹.....	اختلاف دولت اسلامی عراق با جبهة النصرة لاهل الشام.....
۱۶۰.....	شکل گیری گروه دولت اسلامی عراق و شام (داعش).....
۱۶۵.....	تصرف موصل و پیامدهای آن.....
۱۶۷.....	ارتقاء گروه داعش به دولت اسلامی (دا).....
۱۶۹.....	منابع مالی داعش.....
۱۷۴.....	شرایط، تأییداتی داعش.....
۱۷۷.....	توسعه آموزش های اعتقادی نوجوانان و نیروهای خود.....
۱۷۹.....	قوانین و مقررات داعش.....
۱۸۱.....	ویژگی های فکری، سیاسی و اعتقادی گروه های تکفیری.....
۱۸۲.....	شکل گیری ائتلاف بین المللی علیه داعش.....
۱۸۵.....	جمع بندی و نتیجه گیری.....
۱۹۱.....	عملکرد گروه های تکفیری.....
۱۹۳.....	منابع.....
۱۹۵.....	الف: فارسی و عربی.....
۱۹۸.....	ب: منابع لاتین.....

ارتباطات فرهنگی، یکی از ماندگارترین و مؤثرترین مناسبات انسانی است که بر پایه گفت‌وگو و تبادل اطلاعات شکل می‌گیرد. این‌گونه ارتباطات پایه و بنیادی جهت تعامل انسان‌ها با یکدیگر بوده و بر سایر حوزه‌های روابط جوامع، همانند مناسبات اقتصادی و سیاسی نیز تأثیرگذار است. امروزه به‌رغم رشد و توسعه دانش بشر، به‌ویژه در حوزه ارتباطات و شکل‌گیری دهکده جهانی، بشر بشر را هم‌زمان دیگر، نسبت به هم‌نوع خود بیگانه است. در این میان بیش‌تر سیاری از منازعات و چالش‌ها، به نبود درک صحیح از یکدیگر بر مبنای ناسازی‌ها و نواقص موجود در فهم و درک مشترک فرهنگی بین جوامع باز می‌گردد. بدین جهت، مطالعات فرهنگی و آشنایی با فرهنگ‌ها، یکی از اولویت‌های اصلی در حوزه ارتباطات و تعاملات فرهنگی به‌شمار آمده و کمبود ادبیات پژوهشی فارسی در حوزه مطالعات فرهنگی ملل نیز بر این امر تأکید دارد.

نقش دو سویه سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلام در مبادلات فکری و فرهنگی کشورمان با دیگر جوامع، بر ذرات تولید منابعی برای مطالعه و ارتقای سطح دانش جامعه ایران به‌ویژه نخبگان و دانشگاهیان درباره فرهنگ سایر ملل تأکید دارد. برای تحقق این هدف، مرکز مطالعات فرهنگی بین‌المللی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در حوزه ارتباطات فرهنگی بین‌المللی، اقدام به چاپ و نشر مجموعه‌ای از کتاب‌ها با عنوان «مطالعات

فرهنگی و منطقه‌ای» نموده است. در این مجموعه، ضمن بهره‌گیری از پژوهش‌ها و گزارش‌های رایجی‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور، از کارشناسان و صاحب‌نظران در حوزه‌های مختلف مطالعات فرهنگی ملل نیز استفاده شده است.

این مجموعه از کتاب‌ها، به معرفی ویژگی‌ها و مباحث فرهنگی کشورها می‌پردازد. ضمن آنکه تلاش دارد با معرفی فرهنگ کشورها یا موضوعات مرتبط با مناسبات فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها، اطلاعات جامع و ارزشمندی را ارائه دهد. امید است این مجموعه ضمن هموارتر کردن مسیر توسعه و گسترش مناسبات فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها، در مسیر آگاهی‌بخشی و شناخت هرچه بیشتر خوانندگان به‌ویژه اهل تحقیق و پژوهش مفید و مؤثر واقع گردد.

مركز مطالعات فرهنگی بین‌المللی

از بین رفتن خلافت اسلامی و به دنبال آن هجوم گسترده و همه جانبه سیاسی، فرهنگی و اقتصادی قدرت‌های استعماری موجب از بین رفتن هویت اسلامی اهل سنت، تاراج سرمایه‌های مادی و معنوی کشورهای اسلامی و از بین رفتن عزت و عظمت مسلمانان شد. در نتیجه رشد و گسترش فقر، تهاجم فرهنگی غرب و عقب ماندگی مسلمانان را در پی داشت.

متن‌کام و اندیشمندان کشورهای اسلامی برای برون‌رفت از وضعیت نفع‌باز که بر کشورهای اسلامی و مسلمانان حاکم شده بود، نظریه‌ها و راهکارهای متفاوتی ارائه کردند.

برخی از سیاست‌های اسلامی غرب‌گرا، نظریه فراگیری فرهنگ و تمدن غرب را مطرح کردند. برخی نظریه هضم در فرهنگ غرب و سرتاپا غربی شدن و عده‌ای دیگر اندیشمندان و متفکران مذهبی اهل سنت با یادآوری دوران طلایی صدر اسلام و مقایسه آن با وضعیت فلاکت‌بار کنونی مسلمانان، شعار بازگشت و احیای دوران سلف را مطرح ساختند و تنها راه برون‌رفت از وضعیت کنونی و رسیدن به عزت و عظمت دیرینه را بازگشت به دوران سلف، صالح اعلام کردند.

نظریه بازگشت به دوران سلف، به سرعت مورد استقبال عده‌ای از جوانان پرشور و انقلابی کشورهای اسلامی واقع شد و به دنبال آن ده‌ها جنبش، سازمان و گروه سلفی در کشورهای مختلف شکل گرفت.

با قیام اسلامی مردم ایران، به رهبری امام خمینی (ره) و سقوط یکی از طاغوتی‌ترین حکومت‌های وابسته به غرب، هیمنه و ابهت قدرهای پوشالی استعمارگر شکسته شد و بار دیگر خودباوری، اعتماد به نفس و بازگشت به هویت اسلامی در بین مسلمانان زنده گردید. در مقابل، قدرت‌های استکباری نیز بیکار نشستند و برای مهار و مقابله با رشد اسلام‌گرایی که منافع آنان را به شدت تهدید می‌کرد، راهکارهای زیادی طراحی کرده، به اجرا گذاشتند که از جمله آنها مقابله با رشد فرهنگ اسلامی و مهار بیداری اسلامی، با بهره‌گیری از رویج ایدئولوژی تند و خشن مذهبی در بین گروه‌ها و جریان‌ها می‌باشد.

قدرت‌های استکباری با به‌کارگیری ابزارهای اطلاعاتی و سازمان‌های جاسوسی با درون‌برخی از تشکلات تند سلفی و جهادی نفوذ کردند. آنها را به روز از گروه‌های جهادی علیه استکبار و صهیونیست به گروه‌های تند و خشن تکفیری تبدیل کردند و در نتیجه اختلافات و جنگ‌های فرقه‌ای و طایفه‌ای را در بین امت اسلام شعله‌ور ساختند.

جریان‌های تکفیری امروز به تهدیدی جدی برای امنیت جهانی و عاملی مؤثر برای قدرت‌های استکباری جهت به‌کارگیری آنان در پروژه اسلام‌هراسی تبدیل شده‌اند. این گروه‌ها در واقع به عنوان ابزاری کارساز برای از بین بردن سرمایه‌های اسلامی و ایجاد حریم امنیتی برای اسرائیل شده عمل می‌کنند.

آنچه امروز به عنوان جریان‌ها و گروه‌های تکفیری شکل گرفته،

از یک فرآیند سیاسی و تاریخی برآمده است که بدون شناخت سابقه تاریخی و لایه‌های پنهان آن، نمی‌توان وضعیت فعلی و آینده این جریان را شناخت و راهکاری مطمئن برای مقابله و یا مهار آن ترسیم کرد.

هدف از این نوشتار، بررسی روند تاریخی جریان‌های سلفیت و چگونگی شکل‌گیری جریان‌ها و گروه‌های تکفیری از درون سلفیت است.

www.ketab.ir